

Lopen Syrjä-seura ry
Pirjo Juhela, sihteeri

Hankesuunnitelma kesän 2019 teemalle: "Oodi lehmälle" *lehmä ennen ja nyt, mitä tulevaisuus?*

Taustaa

Lehmä on ollut tärkeässä asemassa maaseudun "elättämisessä" vajaan parin sadan vuoden ajan. Kaikki lehmästä käytettiin lannasta, nahasta ja sarvista lähtien, ei vain maitoa ja lihaa. Vaihtotalouden lisääntyessä lehmät tuottivat myös vaurautta: rahaa. Myyntiin saatiin vaikka arvokasta voita. Lehmän poikiminen tiesi tienestin kasvua. Meijerien myötä syntyi aivan uusi maalla vaikuttava tekijä: *maitotili!!* Maitotilin kartuttajia olivat pääasiassa naiset. Piti osata, piti jaksaa, piti pystyä pyörittämään omaa *karjabusinesssta!!*

Miksi juuri nyt "Oodi lehmälle" ja juuri Lopen Järventaustan Syrjässä

Lehmä yleistyi 1800-luvulla, pienissäkin torpissa oli ainakin pari lehmää ja suurissa taloissa isot karjat. 50-luvulla maitotilat olivat vielä yleisiä Lopen Järventaussakin. Vuosikymmenien saatossa karjat ovat hävinneet ja 2019 karjaa on enää yhdellä tilalla. Karjataloudessa on tapahtunut ja tapahtumassa valtavat muutokset.

Loppijärven takana Järventaustassa on vanha, paljon historiaa ja kulttuuria nähnyt Syrjän hämäläinen talonpoikaistalo. Siellä on merkittävät fennomaanit, Godenhjelmit ja osa Krohnin sukua Aino Kallasta myöten, viettäneet kesiään. Syrjä on Lopen kunnan omistama mutta Lopen Syrjä-seuralla on ollut käyttöoikeus vuodesta 2016. Lopen Syrjä-seuran tavoitteena on tuottaa Syrjään *kulttuurikosketuksia* erilaisten tapahtumien ja näyttelyiden avulla. Esimerkiksi 2017 järjestimme käsityönäyttelyn "Naiset - käsityöt - tarinat - Suomi 100-antologia", joka saavutti suuren suosion. Olemme käyttäneet Syrjästä nimitystä "*elävä museo*", museo jossa saa koskea, osallistua, nähdä, kuulla, haistella ja maistella mennyttä mutta myös nykyaikaa ja tähdätä tulevaan. Syrjästä huokuvaa tunnelmaa ovat monet kuvanneet ainutlaatuisiksi ja se onkin mainio paikka teemamme toteuttamiseksi.

Karjanhoidon ympärillä on kehittynyt perinteitä: työtapoja, työkaluja, osaamista, kaikkea sellaista, joka on keskeistä *maatalouskulttuuria*. Tämän kulttuurin haluamme nostaa esille, sillä perinteet, muistot, historia katoaa niin hälyttävän nopeasti ihmisten mielistä. Nostaa esille *rakkaus lehmään*. Tämän teeman ympärillä luomme laajan näyttelyn ja erilaisia tapahtumia keväällä ja kesällä 2019 Syrjässä.

Haluamme muistuttaa eri tavoin lehmän merkityksestä, miten sen avulla on selviydytty hyvinkin vaikeista ajoista. Miten lehmä on tuonut vaurautta ja kehitystä maaseudulle, Järven taakse, koko Lopelle ja koko Suomelle. Karjanhoito ei suinkaan ole ollut helppoa ja kevyttä, vaan rankkaa työtä. Edellisten sukupolvien haasteet on hyvä nostaa mieliimme

Mutta meidän tulee katsoa myös tulevaisuuteen. Viime vuosina lehmästä on tullut syntipukki ilmastonlämpenemiseen. Mikä on tulevaisuus? Mitkä seikat tulevat jatkossa tärkeiksi, mikä on lehmän tulevaisuus?

Mitä hankkeemme pitää sisällään

Kesän aikana Syrjässä on tapahtumia sekä näyttely, joissa lehmä on ansaitusti kunniapaikalla. Tapahtumat ja näyttely on suunnattu kaikenikäisille

Näyttely: Oodi lehmälle

Aukiolo:

- 11.5.2019 - 31.7.2019, avoinna kahtena, kolmena päivänä viikossa 2-4 tuntia.
- Avajaiset Woikukkafestareiden yhteydessä, la 11.5.2019, klo 14

Kenelle:

- kaikenikäisille, myös lapsille
- odotamme näyttelyvieraita Lopelta, Hämeestä ja kauempaakin. Aiomme panostaa laajaan tiedottamiseen, omat nettisivut, FB, Lopen tiedotuskanavat, yhteistyö lehdistöön kuten Lopen Lehti, Aamuposti (Riihimäki), Maaseudun Tulevaisuus, paikallisradio.
- näyttely on jo nyt suunnitteluvaiheessa herättänyt runsaasti kiinnostusta esim. iäkkäiden joukossa eli niiden jotka itse ovat olleet maitotilallisia ja myös seuraavaa sukupolvea, joka oli mukana talon töissä, vaikka itse ovatkin päätyneet muihin tehtäviin. Lopella näitä on paljon. Lopella on paljon kesäasukkaita, sellaisiakin, jotka ovat viettäneet kesänsä Lopella vuosikymmenet. Heille tämä voi olla merkittävä ja ehkä nostalginenkin kosketus siihen mitä heidän ympärillään tapahtui *todellisessa elämässä*, kun he viettivät kesälomiaan loikoillen.
- Syrjään pääsee pyörätuolilla, joten myös liikuntarajoitteiset kuten vaikka vanhukset, hoitokotien asukkaat jne. pääsevät tutustumaan näyttelyyn, mahdollisesti osa näyttelystä voisi jalkautua hoitokoteihin.
- näyttely avataan tarkoituksella jo toukokuussa jotta mahdolliset koululaisryhmät pääsevät tutustumaan näyttelyyn

Mitä näyttely pitää sisällään:

- karjanhoitoon liittyvää perinne-esineistöä ja niihin liittyviä työmenetelmiä, eri vuosikymmeniltä, ei selkeätä tavoitetta kerätä täydellinen kokoelma, enemmän muistoja herättäviä esineitä
- *tarinoita* - nämä muodostavat oikeastaan koko näyttelyn ytimen - tarinat ovat lyhyitä, mutta koskettavia tarinoita lehmistä, niiden hoitajista, rakkaudesta lehmään. Kun kallisarvoinen lehmä sairastui, loukkaantui. Lehmien lisääntymiseen liittyviä tarinoita - joita piisaa! Meijerit, maitotilit ja heinäpellot. Kaikki nämä ronskilla maalaishuumorilla, mutta samalla syvältä rinta-alasta, kyynelten läpi.
- *valokuvia* - näyttelyn visuaalinen ilme luodaan valokuvilla, paikallisilla, ja myös muualta saaduilla
- taideteoksia - olemme neuvottelemassa mahdollisia taideteoksia liittyen teemaan
- videofilmaus - tavoitteena tehdä näyttelystä, tapahtumista videofilmi/dokumentti jota voisi käyttää myös opetustarkoituksiin.

Tavoitteenamme on nostaa kuluttajien eli ruokaa syövien kiinnostus ruokaansa - mitä ruoka on joskus ollut, miten esim. maidon rasvaprosentti oli erittäin tärkeä vielä 60-luvulla ja missä olemme nyt, ja mitä ruoka ja sen tuottaminen on tulevaisuudessa. Osoittaa kiitollisuutemme lehmälle, mutta katsoa myös tulevaisuuteen minkälaista karjatalous voi olla jatkossa Suomen kaltaisessa pohjoisessa maassa. Tulemmeko tarvitsemaan lehmää tulevaisuudessakin?

Mitä muuta näyttelyn lisäksi

- **Woikukkefestarit -11.5.2019 klo 14** kaikenikäisille tarkoitettu tapahtuma, jossa konkreettisesti tutustutaan vanhoihin töihin: separaattoriin, tonkkien nosteluun, mahd. lehmien rapsuttelua. Kapulaäänestystietokysely: mitä lapset tietävät lehmistä, niiden hoidosta ja niiden merkityksestä. Mahd. lyhyitä esitelmiä, tarinoita meijereistä, keinosiemennyksen kehittymisestä jne. Lehmien nimien keruuta.
- **Suven ja Runon päivä - 6.7.2019**
Perinteinen kulttuuritapahtuma Syrjässä, liittyisi lehtiin, ohjelma vielä avoin.
- **Kantri-tapahtuma - 27.7.2019 klo 14**, amerikkalaishenkinen koko perheen cowboy-tapahtuma, mukana rivitanssia, rivitanssin opettelua, leikkejä, amerikkalaista naposteltavaa
- **Karjatalouden näkymiä - alustuksia, keskustelua, la 24.8.2019 klo 14** *Voisiko toisin sanoa: "Ooks tullu ajatelleeks ruuastas tätä puolta?"*
- **"Hoi Mansikki, hoi Mielikki!!!" - la 21.9.2019, klo 14.** Karjan kutsu- ja paimen- ja muiden lehtiin liittyvien laulujen laulattaminen. Pelimannit Kirsi Jaakkola, Valtteri Lehtinen ja Lasse Nurmi.

Yhteistyökumppaneita

- Järventaustan PVY
- Järventaustan kyläyhdistys
- MTK:n Lopen osasto
- Huitin Holstein, Loppi
- Lopen kunta
- deLaval
- Valio
- Asiantuntijoita mm. agronomi Antti Siljamäki, agronomi Kyllikki Lampinen, seminologi Terttu Hakala
- Pelimanneja: Kirsi Jaakkola, Valtteri Lehtinen, Lasse Nurmi